

Lowlandmen, id est, *Inferiores* vocantur, sint origine Anglo-Saxones, & Anglice loquantur. Qui vero Occidentalem oram incolunt, *Highlandmen* dicti, id est, *Superiores*, sint Scoti, & Hibernice loquantur, ut supra diximus, infestissimi que sint illis inferioribus, qui Anglico idiomate utuntur.

Attacotti.
L. 2 contra
Ioannem.

Vna cum Scotis ATTACOTTOS bellicosam hominum nationem Britanniam exagitasse auctor est Ammianus Marcellinus, quos è Scotica etiam gente fuisse conjectat H. Lhuidus, quam vere nescio. Beatus Hieronymus gentem Britannicam fuisse expresse docet. Qui scribit se adolefcentulum, imperante, ut videtur, Iuliano, in Galliis vidisse Attacottos gentem Britannicam humanis vesci carnibus, & cum per syvas porcorum greges, & armentorum pecudumque reperirent, pastorum nates, fæminarumque papillas abscondere solitos, & eas solas delicias arbitrari. Sic enim ex fide manuscriptorum codicum isto loco Attacotti, & non Scoti, cum Erasmo qui locum corruptum agnoscit, legendum. Quanquam non possum non fateri in quodam manuscripto exemplari Attigotti, & in alio Catacotti, in alio Cattiti legi. Nec ullo modo de Scotis cum vulgo intelligi possit, cum Hieronymus de diversis diversarum gentium institutis eo loco agens, proxime sequentem sententiam sic exordiat. *Scotorum natio uxores proprias non habet,*

Vincentius
in speculo
Attigotti
legit.
Cattiganci
leguntur in
Ethici
Geographia.

&c. Alibi etiam, ubi Attacottorum meminit Hieronymus Azotorum substituit Erasmus. Hi, ut ex Notitiarum libro constat, sub Romanis in ipso imperii occasu stipendia fecerunt. Commemorantur enim inter Auxilia Palatina intra Galliam, Attacotti juniores Gallicani, & Attacotti Honoriani seniores, & intra Italiam Attacotti Honoriani juniores. Ex hac adiectione Honoriani, ex barbaris illis fuisse videntur quos Honorius Imp. in fœdus recepit, & in militiam magno imperii detrimento adscripsit.

Inter has etiam gentes, quæ Britanniam incurfarunt, AMBRONES reponit Ioannes Cajus vir optimis curis exercitatus, & de Repub. literaria optime meritus, quod apud Gildam legerit, ubi de Pictis & Scotis agit. Illi priores inimici, ac si Ambrones lupi, profunda fame rabidi, siccis faucibus ovile transilientes, non comparente pastore, alis remorum, remigumque brachiis, ac velis vento iuvatis recti terminos rumpunt, caduntque omnia. Obversabatur bono seni, quod apud Festum legerat, Ambrones cum Cimbris in Italiam se effudisse. Et excidit illi aliud agenti Ambronem, ut notat Isidorus, devorantem significare. Nec alio sensu verbum illud usurpat Gildas, nec Monumethensis, qui etiam Saxones Ambrones vocavit. Necdum ego ex antiquis scriptoribus Ambrones alios Britanniam invasisse didici.

Ambrones.

A N G L O - S A X O N E S .

Anglo-Saxones.

* Qui etiam Guortigernus.

Um jam Romanum imperium sub Valentiniano Iunioris plufquam divergeret, & Britannia juventute per crebros delectus exhausta, Romanique militis præsidio nudata, Pictorum Scotorumque impetus diutius sustinere non posset: Vortigernus, cui rerum summam Britanni detulerant, vel qui, ut aliis placet, sibi arripuerat, ut imperium firmaret, & rem proclinatam adjuvaret: (urgebatur, inquit Ninnius, à metu Pictorum & Scotorum, à Romano impetu, nec non à timore Aurelii Ambrosii) Saxones è Germania in subsidium evocavit. Hi statim Hengisto & Horsa ducibus, Ciuilis suis (sic pandos Myoparones vocarunt) Britanniam appellunt; uno & altero prælio prospero eventu contra Pictos, & Scotos defuncti, magnam sibi gloriam addunt, majores è Germania copias, acquiescentibus in eorum virtute Britannis evocant, qui pro limitibus excubarent, & maritimo bello hostes affligerent. Guortigernus, (scribit Ninnius) suadente Hengisto, in auxilium accersivit Oetham, & Ebissam, qui cum quadraginta Ciuilis navigantes circa Pictos, vastarunt Orcades insulas, & occuparunt plurimas insulas, & regiones trans mare Fresicum, usque ad confinia Pictorum. Demum vero cum Britannia agros, cultus, & copias adamare cœpissent, incolarum imbecillitate freti, stipendia non numerata, & com meatum non subministratum causati, iæto cum Pictis fœdere, in hospites Britannos bellum longe funestissimum movent, consternatos ubique obtruncant, agros depopulantur, urbes excindunt, & post ancipites bellorum eventus, contra duo illa propugnacula belli, Aurelium Ambrosium, qui pur-

* The
Frith.

puram hinc sibi assumpsit, in qua occisi parentes, & bellicosum Arturium, Britannos uberiori insula parte, avitisque sedibus exuunt. Quo tempore, ut uno verbo dicam, passi sunt miserrimi incolæ quicquid aut victor auderet, vel victus timeret. Auxiliares enim copiae indies è Germania confluerunt, qui in defessos Britannos bellum subinde redintegrarent, SAXONES nimirum, IUTÆ (sic enim legendum non Vita) & ANGLI, qui propriis his nominibus discreti erant, quamvis in commune Angli, & Saxones vocarentur. Sed de his seorsim, & summam agamus, ut si fieri possit, gentis nostræ incunabula videamus.

Quod tamen de Saxonum ingressu Witichindus, & ipse natione Saxo, & scriptor vetustus retulit prius attexam. Britannia à Vespasiano principe jam olim inter provincias redacta, & sub clientela Rom. multo tempore utiliter degens à vicinis nationibus impugnatur: eo quod auxilio Romanorum destituta videretur. Populus namque Romanus Martiali imperatore à militibus interfecto, externis bellis graviter fatigatus, non sufficiebat solita auxilia administrare amicis: extructo tamen ingenti opere ad munimen regionis, inter confinia à mari usque ad mare, ubi impetus hostium videbatur fore, relinquebant regionem Romani. Sed hosti acriori, & ad bellandum prompto, ubi gens mollis, & pigra belli resistit: nulla difficultas in destruendo opere fuit. Igitur fama prodente de rebus Saxonibus prosperè gestis, supplicem mittunt legationem ad eorum postulanda auxilia, & procedentes legati, Optimi, inquit, Saxones, miseri Bretti crebris hostium incurfionibus fatigati, & admodum contriti, auditis victoriis à vobis magnifice patrat, miserunt nos ad vos supplicantes, ut ab eis vestra auxilia non subtrahatis. Terram latam, & spa-

Aurelius
Ambrosius.
Ambrosium Aurelium
vocat Gildas.

* Martialis
no forte.

Bretti pro
Britanni.